

# İNSANCA YAŞAM PROJESİ AİLE DANIŞMA MERKEZLERİ İŞLEYİŞİ SAHA ARAŞTIRMASI RAPORU

## 1- ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmada amaç, belli bir sürede hizmet alan kadınlardaki düşünsel ve ruhsal anlamdaki gelişmeleri daha objektif olarak sorgulamak ve hizmet/eğitim almadan önceki durumla karşılaştırma yapabilmektir. Aynı zamanda, yaşamlarında nelerin değişmediğini ortaya çıkararak ve giderilemeyen sorunları irdelleyerek, beklentileri ve ihtiyaçları belirlemek diğer bir hedef olmuştur. ADM kurumlarının başvuran kadınlar üzerindeki maddi-manevi katkıları, henüz eksik kalan hedefler ve bunların giderilmesi, kadınların kurumdan beklentileri irdelenerek bir hizmet/eğitim modeli önerilecektir. Ayrıca, ihtiyaç sahibi kadınların sorunlarının çözümünde, diğer kurum ve kuruluşlarının katkılarının nasıl olabileceğinin çerçevesi belirlenmeye çalışılmıştır.

## 2- VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Veriler, Kadıköy Belediyesi'nce yürütülen İnsanca Yaşam Projesi kapsamında yer alan Aile Danışma Merkezleri (ADM)'ne eğitim veya hizmet almak amaçlı, en az bir yıl ve üzeri katılımcı olan, **taban kadın** tanımına uygun kadınlarla yapılan yüzyüze derinlemesine anket ve beş kişiden oluşan toplam dört grup ile odak grup görüşmeleri yapılarak elde edilmiştir. Ayrıca, ADM'lerde hizmet/eğitim vermede katkıda bulunan kişilere ve yöneticilere, kurumun işleyişi, amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığı, karşılaşılan zorluklar ve önerileri hakkında bilgi edinmek üzere yüzyüze anket uygulanmıştır.

### 3- ÖRNEKLEME YÖNTEMİ

Araştırma, Kadıköy ilçesinde hizmet veren ADM'lere gelen taban kadın profiline uygun kadınları içermektedir. Sayısı fazla olan bu kadınlar arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle 130 kadın seçilmiş ve bunların içinden bir yıldan az veya henüz yeni hizmet/eğitim alanlar dışarıda bırakılarak amaca uygun toplam 100 kadına anketler uygulanmıştır.

**Eleman** : ADM'lere katılan taban kadınlar, ADM çalışanları ve yöneticiler

**Birim** : Kadıköy Belediyesi Aile Danışma Merkezleri

**Kapsam** : ADM'lere bir yıl ve üzeri süredir katılan kadınlar,ADM görevlileri

**Zaman** : İki hafta boyunca çalışma saatleri içinde rastsal olarak seçilmiş zaman dilimleri

### 4- VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analiz edilmesinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak, her bir yanıtla ilişkin frekans(sıklık) dağılım tabloları elde edilerek, grupların farklılığının analizi için Friedman Testi uygulanmıştır. Yöneticiler ve odak grup anket sonuçlarına göre bir hizmet/eğitim modeli için, yapılması gerekenlerin tercih sıralaması oluşturulmuştur.

### 5- ANKETİN GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Güvenilirlik, araştırmaların tutarlılığını ve etkinliğini bazı güvenilirlik testlerinin sonuçlarına göre değerlendirmektir. En çok kullanılan testler, Cronbach Alpha, İkiye Bölme (split), Paralel, Mutlak Kesin Paralel (strict) olarak sayılabilir. Cronbach Alpha değerinin %60' ı geçmesi anketin başarılı olduğunun göstergesidir. Bazı araştırmacılar, %75' i geçmesini temel alırlar. Diğer kriterlerinde %70'ı geçmesi anketin iç tutarlılığının sağlandığının ve çıkarımlara güvenebileceğini ortaya koymaktadır.

## Anketin Güvenilirlik Test Sonuçları

	Anketin Güvenilirlik Sonuçları
Cronbach-Alpha	0,898
Split	0,889-0,892
Paralel	0,879
Strict	0,887

Görüleceği gibi belirtilen ve olması istenen yüzde değerlerini her bir güven kriteri geçmiştir. 100 kişilik örneklemin sonuçlarının tutarlı ve güvenilir olduğu böylece belirlenerek, yüksek güvenilirlik değerleri elde edilmiştir. Herbir güvenilirlik kriteri %70 değerini aştığı için, kişilerle yapılan anketin başarılı olduğu, anketin kendi içinde tutarlı olduğu, elde edilecek sonuçların gerçekleri yansıtacağı ortaya konulmuştur.

## 6-BULGULAR

### 6.1.Sıklık Dağılım Tabloları

Anket çalışmasındaki herbir soruya yönelik sıklık dağılım tabloları analiz edilerek yorumları yapılmıştır.

**Tablo:1 Yaş Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
20 ve altı	1	1,0	1,0	1,0
21/30	17	17,0	17,0	18,0
31/39	29	29,0	29,0	47,0
40/49	30	30,0	30,0	77,0
50 ve üzeri	23	23,0	23,0	100,0
toplam	100	100,0	100,0	

Görüşülen kişilerin %30'u 40-49 yaş grubu,%29'u 31-39 yaş grubu ile en yüksek oranı vermektedir.%23 oranında 50 yaş ve üzeri,%17 oranında 21-30 yaş ve

sadece %1 oranında 20 yaş ve altı kadınlar ankete katılmıştır. Dolayısıyla, orta yaş ve üzeri kadınlar ankette ağırlıklı yaş ortalamasını oluşturmaktadır. Bunun nedeni genç kadınların henüz ADM lere gidebilecek tecrübe ve yeterlilikte olmayışı, daha fazla çile çeken orta yaş ve üzeri kadınların gençlere oranla daha çare arayışı içinde olduğu ve daha tahammülsüz oldukları odak toplantılarında da görülmüştür.

**Tablo:2 Eğitim Durumu Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
ilkokulterk	15	15,0	15,0	15,0
ilkokulmezunu	39	39,0	39,0	54,0
ortaokulterk	1	1,0	1,0	55,0
ortaokulmezunu	2	2,0	2,0	57,0
lisemezunu	2	2,0	2,0	59,0
hiçgitmemis	40	40,0	40,0	99,0
universitemezunu	1	1,0	1,0	100,0
toplam	100	100,0	100,0	

Görüşülen kadınların %40'ı hiç okula gitmemiş kadınlar ve %39'u ilkokul mezunu kadınlardan oluşmaktadır.%15 oranında ilkokulterk, %1 ortaokulterk, %2 ortaokul mezunu, %2 lise mezunu ve %1 üniversite mezunu kadın vardır. Büyük çoğunluk olan %94 oranında kadın, ortaokula gidememiş durumdadır ve eğitimsizdir. Ankete katılan üniversite mezunu,lise mezunu ve ortaokul mezunu olan 5 kişi yapılan görüşmelerde ekonomik krizler sonrası işsiz kalan ve maddi sıkıntı çeken bu yüzden meslek kursları almaya gelmiş kişilerdir. Diğer %94 kadın kesinlikle maddi-manevi yıllardır mağdur durumda olduklarını belirtmişlerdir.

**Tablo:3 Medeni durum Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
evli	83	83,0	83,0	83,0
bekar	4	4,0	4,0	87,0
boşanmış	1	1,0	1,0	88,0
dul	8	8,0	8,0	96,0
terkedilen	4	4,0	4,0	100,0
toplam	100	100,0		

Görüşülen kadınların %83'ü evlidir. %4 bekar, %1 boşanmış, %8 dul ve %4 terk edilen durumdadır. Çoğunluğu evli olan kadınların derinlemesine görüşmelerde aslında evliliklerinden memnun olmadıkları çocukları veya gidecek yerleri olmadığı için evliliklerine devam ettikleri anlaşılmıştır. Terkedilen 4 kadının kocasının yeri bilinmediği için resmen bir boşanma gerçekleşmediği anlaşılmıştır. Boşanmış olan 1 kadın eşinden nafaka almamakta olduğunu bu konuda kanuni bir yaptırıma madi problemlerden gidemediğini belirtmiştir. Dul olan 8 kadından sadece 2'si dul-yetim maaşı almaktadır ve diğer 6 kişinin böyle bir güvencesi yoktur. Hem boşanan hem de dul kadına çevrelerinin tutumunu sorulduğunda hiç yardım görmediklerini, çevredeki erkeklerden taciz edildiklerini, evli kadınların kendileriyle arkadaşlık etmekten kaçındığını belirterek bir dışlanma ile karşılaştıklarını dile getirmişleridir.

**Tablo:4 ADM Hizmetlerinden Yeterince Fayda Sağlama Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	43	43.0	43.0	43.0
katılıyorum	33	33.0	33.0	76.0
kararsızım	4	4.0	4.0	80.0
katılmıyorum	13	13.0	13.0	93.0
hiç katılmıyorum	7	7.0	7.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %43'ü ADM hizmetlerinden yeterince fayda sağladığına tamamen katıldığını, %33'ü katıldığını, %4'ü kararsız olduğunu, %13'ü katılmadığını ve %7 ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Odak grup görüşmelerinde hizmetlerden memnun kalmayan toplamda %20 kadının, yiyecek ve yakacak gibi yardım malzemeleri alan, merkezin eğitim faaliyetlerinden yararlanmayan kişiler olduğu anlaşılmıştır. Merkezin ekonomik gücü çerçevesinde yapılan yardım miktarlarını az bulduklarını ifade eden bu kadınların beklentisi, evlerini geçindirecek kadar yardımın yapılması üzerine olmuştur. Buna karşılık aynı toplantılarda, merkezin eğitim faaliyetlerinden yararlanan ve bu faaliyetlerin kendileri için ne derece önemli olduğunun farkındalığını yaşayan kadınların ise merkezin hizmetlerinden memnun kalan toplamda %76 olan büyük çoğunluk olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo:5 Çalışan ve Gönüllü Hizmet Veren Personelin Her Açıdan Yeterli Oluşu Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	54	54.0	54.0	54.0
katılıyorum	33	33.0	33.0	87.0
kararsızım	3	3.0	3.0	90.0
katılmıyorum	7	7.0	7.0	97.0
hiç katılmıyorum	3	3.0	3.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %54'ü ADM'de çalışan ve gönüllü hizmet veren personelin her açıdan yeterli olduğuna tamamen katıldığını, %33'ü katıldığını, %3'ü kararsız olduğunu, %7'si katılmadığını ve %3'ü ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Toplamda %87 kadınlar çalışan personelden memnuniyetlerini dile getirmiştir. Yapılan odak grup toplantılarında, çalışan ve gönüllü hizmet veren personelin her açıdan yeterli olduğunu düşünmeyen toplamda %10 kadının ise, genellikle merkezin imkanları dahilinde hizmet vermeye çalışan personelle, yiyecek ve yakacak gibi yardım malzemelerini edinmek üzere yüzyüze gelen, ağırlıklı olarak geçim derindeki kadınlardan oluştuğu anlaşılmıştır ki bu kadınlar bireylere yönelik memnuniyetsizlik yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

**Tablo:6 Çalışan Personelin Kadın Bakış Açısına Sahip, Anlayışlı ve Şevkatli Oluşu Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	58	58.0	58.0	58.0
katılıyorum	32	32.0	32.0	90.0
kararsızım	3	3.0	3.0	93.0
katılmıyorum	5	5.0	5.0	98.0
hiç katılmıyorum	2	2.0	2.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %58'i ADM'de çalışan ve gönüllü hizmet veren personelin kadın bakış açısına sahip, anlayışlı ve şevkatli olduğuna tamamen katıldığını, %32'si katıldığını, %3'ü kararsız olduğunu, %5'i katılmadığını ve %2'si ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Odak grup toplantılarında, toplamda % 90'ı bulan kadınların büyük çoğunluğunun, yukarıda da belirtildiği üzere, merkezin eğitim faaliyetlerinden yararlanan ve bu faaliyetlerin kendileri için önemini bilincinde olan, merkezin hizmetlerinden memnun kaldıkları gibi çalışan personelinde de memnun kalan kadınlar olduğu görülmüştür. Özellikle personelin kadın bakış açısına sahip oluşu, kadın hakları konusunda verilen eğitimlerden yararlanan kadınlar tarafından da dile getirilmiştir.



**Tablo:7 ADM'nin Hizmetlerinden Yararlanmaya Devam Etmeyi İsteme Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	77	77.0	77.0	77.0
katılıyorum	19	19.0	19.0	95.9
kararsızım	3	3.0	3.0	99.0
katılmıyorum	1	1.0	1.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %77'si ADM'nin hizmetlerinden yararlanmaya devam etmeyi kesinlikle istediğini, %19'u istediğini, %3'ü kararsız olduğunu, sadece %1'i katılmadığını belirtmiştir. Bu da neredeyse herkesin bu kurumlardan alabildiği hizmeti ve/veya eğitimi devam ettireceği anlamına gelmekte ve bu kurumlara kadınların ne derece ihtiyaçları olduğunu göstermektedir.

**Tablo:8 Kendini Maddi-Manevi Sorunlarla Başa Çıkabilecek Durumda Hissetme Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	55	55.0	55.0	55.0
katılıyorum	25	25.0	25.0	81.6
kararsızım	10	10.0	10.0	89.8
katılmıyorum	4	4.0	4.0	93.9
hiç katılmıyorum	6	6.0	6.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %55'i kendini maddi-manevi sorunlarla başa çıkabilecek durumda hissettiği konusuna tamamen katıldığını, %25'i katıldığını, %10'u bu konuda kararsız olduğunu, %4'ü katılmadığını, %6'sı ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Yapılan odak grup görüşmelerinde, toplamda % 80'e varan bir oranla kadınların kendilerini maddi-manevi sorunlarla başa çıkabilecek durumda

hissetmeleri, Merkez'in sunduğu maddi yardımlar ve özellikle de verdikleri toplumsal yaşama ilişkin eğitimleri ile yakından ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Merkez personelinin şevkatli ve anlayışlı davranışlarının ve kendileriyle benzer sorunları yaşayan diğer kadınlarla kurdukları arkadaşlıkların, kadınların, yalnız ve çaresiz olmadıkları, dolayısıyla kendilerini sorunlarla başa çıkabilecek durumda hissetmeleri konusunda etkili olduğu da anlaşılmıştır.

**Tablo:9 ADM'den Edinilemeyen Bazı Eksikliklerin Olduğuna İnanç Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	23	23.0	23.0	23.0
katılıyorum	59	59.0	59.0	82.0
kararsızım	7	7.0	7.0	89.0
katılmıyorum	7	7.0	7.0	96.0
hiç katılmıyorum	4	4.0	4.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %23'ü ADM'den edinilemeyen bazı eksikliklerin olduğu konusuna tamamen katıldığını, %59'u katıldığını, %7'si bu konuda kararsız olduğunu, %7'si katılmadığını, %4'ü ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Yapılan odak grup toplantılarında, Merkezden edinilemeyen bazı eksiklerin olduğuna inanan, toplamda % 82 olan kadınların, çoğunlukla Merkezden beklentisi, yiyecek ve yakacak gibi yardımların devamı üzerinde yoğunlaşan, parasal problemleri ön planda olan kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Kadınların bir kısmı ise verilen eğitim hizmetlerinden daha fazla yararlanmak isteyen, başka bir deyişle bu tür eğitimlerin devam etmesini bekleyen kadınlardan oluşmaktadır ki bu grup Merkezden edinemediği eksikleri olduğu inancını bu anlamda dile getirmiştir.

**Tablo: 10 Diğer Kadınlarla İyi İlişkiler ve Dostluklar Yaşayabilme Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	58	58.0	58.0	58.0
katılıyorum	29	29.0	29.0	87.0
kararsızım	7	7.0	7.0	94.0
katılmıyorum	6	6.0	6.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %58'i diğer kadınlarla iyi ilişkiler ve dostluklar yaşayabildiğine tamamen katıldığını, %29'u katıldığını, %7'si bu konuda kararsız olduğunu, %6'sı katılmadığını belirtmiştir. Toplamda %87 ile kadınların kendileriyle benzer sorunları yaşayan ve benzer ihtiyaçlardan kaynaklanan yardım/eğitimi almak üzere Merkeze gelen diğer kadınlarla iyi ilişkiler ve arkadaşlıklar kurabildikleri yapılan odak grup görüşmelerinde anlaşılmıştır. Bu da ADM'lerin kadınlar için sadece birer maddi yardım ve eğitim kurumu olmadıklarını, aynı zamanda kadınların, yalnız ve çaresiz olmadıkları, dolayısıyla kendilerini sorunlarla başa çıkabilecek durumda hissetmeleri konusunda diğer kadınlarla ilişkiye geçerek, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma, kısacası toplumsallaşma anlamında da son derece önemli işlevler üstlendiklerini göstermektedir.

**Tablo:11 Kadına Yardımcı Olabilecek Kurum Sayısının Yetersiz Olduğu Düşüncesi Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	66	66.0	66.0	66.0
katılıyorum	26	26.0	26.0	92.0
kararsızım	4	4.0	4.0	96.0
katılmıyorum	4	4.0	4.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %66'sı kadına yardımcı olabilecek kurum sayısının yetersiz olduğu düşüncesine tamamen katıldığını, %26'sı katıldığını, %4'ü bu konuda kararsız olduğunu, %4'ü ise katılmadığını belirtmiştir. Toplamda %96 gibi bir oranla kadınların, ADM' lerin hizmetlerinden yararlanmaya devam etmek istediklerini söylemeleri, bu tür kurumlara ne derece ihtiyaçları olduğunu, dolayısıyla toplamda kadınların %92'sinin kadına yardımcı olabilecek kurum sayısını neden yetersiz gördüklerini de açıklamaktadır.

**Tablo:12 ADM Yönetiminden Memnun Kalma Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	47	47.0	47.0	47.0
katılıyorum	36	36.0	36.0	83.0
kararsızım	5	5.0	5.0	88.0
katılmıyorum	7	7.0	7.0	95.0
hiç katılmıyorum	5	5.0	5.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %47'si ADM yönetiminden memnun kaldığına tamamen katıldığını, %36'sı katıldığını, %5'i bu konuda kararsız olduğunu, %7'si ise katılmadığını, %5'i ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Toplamda %83 gibi bir oranla kadınlar ADM yönetiminden memnun kaldıklarını söylemişlerdir. Bu memnuniyet, aynı zamanda, toplamda %87 oranla çalışan personelden memnun olduklarını, toplamda % 90 oranla çalışan ve gönüllü hizmet veren personelin kadın bakış

açısına sahip, anlayışlı ve şevkatli olduklarını, toplamda %96 gibi bir oranla da ADM' lerin hizmetlerinden yararlanmaya devam etmek istediklerini belirten kadınların ifadeleriyle örtüşmektedir.

**Tablo:13 Gerçek İhtiyaçların Karşılanaacağı Eğitimi Alma Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	20	20.0	20.0	20.0
katılıyorum	25	25.0	25.0	45.0
kararsızım	27	27.0	27.0	72.0
katılmıyorum	20	20.0	20.0	92.0
hiç katılmıyorum	8	8.0	8.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %20'si ADM' lerde gerçek ihtiyaçların karşılanacağı eğitimi aldığı konusuna tamamen katıldığını, %25'i katıldığını, %27'si bu konuda kararsız olduğunu, %20'si ise katılmadığını, %8'i ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Burada toplamda %45 kadınlar gerçek ihtiyaçlarını karşılayacak eğitimleri aldıklarını, %28'i almadıklarını, buna karşılık %27'si ise bu konuda kararsız olduğunu söylemiştir. Yapılan odak toplantılarında da anlaşılmıştır ki, kararsız olduğunu ve katılmadığını ifade eden kadınlar, Merkezden maddi yardım alma beklentisi yüksek olan, parasal sorunları diğer kadınlara göre çok daha ön planda olan kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca genel olarak, söz konusu kadınların eğitim düzeyinin düşük olduğu da düşünüldüğünde, Merkezin verdiği insan hakları, kadın hakları, vatandaşlık bilgisi gibi sosyal içerikli eğitimlerin, parasal sorunları ön planda olan kadınların "gerçek ihtiyaç" tan anladıkları şeyle örtüşmemesi doğaldır. Çünkü bu kadınlar, acil olarak maddi ihtiyaçlarının karşılanması gayesiyle Merkezin eğitimlerine katılmaktadırlar.

**Tablo:14 ADM'ye Ulaşmada ve Destek Alma Talebinde Bürokrasi Engeli veya Herhangi Bir Sorunla Karşılaşma Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
tamamen katılıyorum	79	79.0	79.0	79.0
katılıyorum	13	13.0	13.0	92.0
kararsızım	4	4.0	4.0	96.0
katılmıyorum	1	1.0	1.0	97.0
hiç katılmıyorum	3	3.0	3.0	100.0
toplam	100	100.0		

ADM'ye ulaşmada ve destek alma talebinde bürokrasi engeli veya herhangi bir sorun yaşamadığını ifade edenler %92 gibi önemli bir çoğunluktur. %4 kararsız kalırken, %4 bazı engeller ve problemler ile karşılaştığını beyan etmiştir. Odak görüşmelerde bu engellerin neler olabileceği sorgulanmaya çalışıldığında, malzeme yardımı talebinde bulunanların isteklerinin karşılanamadığı anlaşılmıştır. Bunun nedeninin ise, ancak belli sayıda aileye yardım elinin uzatılmasının mümkün oluşu, bu konuda kısıtlayıcı faktörlerin varlığı olarak belirlenmiştir.

**Tablo:15 ADM'lerin Öğrenildiği Kanal Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
ilanı gördüm	33	33.0	33.0	33.0
arkadaş-komşu	60	60.0	60.0	93.0
muhtar	1	1.0	1.0	94.0
belediye	6	6.0	6.0	100.0
toplam	100	100.0		

Görüşülen kadınların %33'ü evinin yakınında bulunan ADM'nin ilanlarını gördüğünü belirtirken, %60'ı arkadaş komşu aracılığı ile öğrendiklerini, %1 mahalle muhtarından, %6 ise yardım almak için müracat ettiği belediyede çalışan kişilerden öğrendiği söylemiştir. ADM'lerin daha geniş bir kitleye yayılması için daha fazla ilan veya reklama ihtiyacı vardır.yardım kurumları STK' larla işbirliği içinde adını daha fazla duyurabilmenin yoluna gitmelidir. Daha kurumsal tanıtıma

ihtiyaç vardır. Bireylerin tavsiyesi tabiki önemlidir ama sınırlı alanlarda kalmaktadır.

**Tablo: 16 Belediye, Kaymakamlık, Milli Eğitim Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezleri, Sağlık, Hukuki ve Psikolojik Hizmetler Veren Kurumların Yeterli Hizmeti Sağlayışı Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
evet	63	63.0	63.0	63.0
hayır	37	37.0	37.0	100.0
toplam	100	100.0		

Belediye, Kaymakamlık, Milli Eğitim Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezleri, sağlık, hukuki ve psikolojik hizmetler veren kurumların yeterli hizmeti sağladığı görüşüne katılanlar %63 ve yeterli hizmet vermediğini düşünenler ise %37 olarak bulunmuştur.

**Tablo: 17 Yeterli Hizmet Sağlamayışın Nedenleri Sıklık Dağılım Tablosu**

	sıklık	oran	geçerli oran	kümülatif oran
bilmiyorum	7	19.0	19.0	19.0
bürokratik engeller	6	16.0	16.0	35.0
yetersiz yönetim	22	60.0	60.0	95.0
iletişimsizlik	2	5.0	5.0	100.0
toplam	37	100.0		

Yeterli hizmet almadığını belirten %37'lik grubun, %7'si bir neden sayamazken, %6'sı bürokratik engeller ,%22'si yetersiz yönetim, %2'si halkla olan iletişim eksikliğini neden olarak belirtmiştir. Bu durumda kurumların kendi işleyişleri hakkında mutlaka memnuniyet araştırmaları yapmaları, şikayetleri objektif değerlendirerek çözmeleri gerekmektedir. Burada ön plana çıkan yeterli yönetim

anlayışının, işini ciddiye almak, vatandaşa duyarlı yaklaşmak, sorunları dinlemek ve çözüm üretmek, ilgili davranmak şeklinde yorumlanması doğru olacaktır.

Görüşülen kadınlardan ihtiyaç duyduğu hizmetler konusunda sıralama yapmaları istenmiştir. 100 kadının cevaplarına göre düzenlenen sıralama tablosu aşağıdaki gibidir.

**Tablo 18: İhtiyaç Duyulan Hizmetler Tercih Sıralama Tablosu**

<b>HİZMETLER</b>	<b>SIRALAMA</b>
Sağlık hizmetleri	1
Okul	2
Güvenlik hizmetleri	3
Beceri kursları	4
Kadınlar ve çocuklar için sosyal alanlar	5
Hukuksal hizmetler	6
Psikolojik hizmetler	7
Yuva	8
Sığınma evi	9
Alt yapı hizmetleri (su,elektrik v.s.)	10
Ulaşım	11
Çöp	12
Aile planlaması	13

Kadınların, söz konusu kurumlardan beklentileri öncelik verme sırasına göre “1 en çok istenen, 13 en az istenen” biçiminde sıralanmıştır. Çoğu sağlık problemi yaşayan bu kadınların doğal olarak sağlık hizmet beklentisi ilk sırada yer almıştır. Çoğunun çocuk sayısı ikiden fazladır ve okul çağındadır. Maddi sıkıntının en önemli ayağı okul masraflarıdır ve burada kast edilen iyi eğitim ve bedava okul seçeneğidir. Ayrıca bu kadınların yaşadıkları yerlerde hırsızlık ve gasp olaylarının çok olması güvenlikle ilgili istekleri de öne çıkarmaktadır. Bunun dışında işsiz kalmalarına ve yaşadıkları parasal sorunlara başlıca neden olarak gösterdikleri meslek sahibi olmamaları, kadınların beceri kursları alma isteklerinin de göstergesidir. Ardından kadınlar ve çocuklar için sosyal alanlar, hukuksal ve



psikolojik hizmetler, yuva olanakları ve sığınma evleri gelmektedir. Bu tür sosyal içerikli olup, doğrudan parasal sorunlarla ilgili olmayan hizmetler, maddi problemleri ön planda olan kadınların, eğitim düzeylerinin düşük olması da göz önüne alındığında öncelikleri arasında yer almamaktadır. Altyapı, ulaşım, çöp gibi fiziksel hizmetler konusunda genelde memnuniyet olduğu odak grup toplantılarında da anlaşılmıştır. Aile planlamasının en alt sırada yer alıyor olması ise, bu kadınların genelde orta yaş ve üzeri olup, aile planlaması konusunda eğitimsiz olmaları, ancak zaten çocuk sahibi olma yaşını genellikle geçmiş olmalarından kaynaklanmaktadır.

Ankete katılan kadınların, Tablo 18’de belirtilen hizmet çeşitleri önem sıralaması dışında kalan almak istedikleri hizmetler ve öncelik sıraları “1 en çok istenen ve 5 en az istenen” olarak aşağıdaki gibidir:

**Tablo 19 : İstenilen İlave Hizmetler tercih Sıralaması Tablosu**

<b>HİZMETLER</b>	<b>SIRALAMA</b>
İş imkanı	1
Yiyecek-malzeme yardımı	2
Giyecek yardımı	3
Okul çocuklarına burs	4
Okul çocuklarına bedava ders verme ve yardım etme	5

Ankete katılan kadınlara, “çocuklarına bakma garantisi verilirse ve evine yakın olursa ne tür bir işte çalışmak istediği” sorusuna verilen yanıtlar sıralaması şöyledir.

**Tablo 20: Çalışılmak İstenen İş Sahası tercih Sıralaması Tablosu**

HİZMETLER	SIRALAMA
El becerisi (el işleri, takı yapma, tahta boyama v.s.)	1
Çocuk bakımı	2
Hasta bakımı	3
Terzilik-konfeksiyon	4
Ahçılık	5

## 6.2. FRIEDMAN TESTİ ANALİZİ

Sorulara verilen yanıtlar arasında bir fark olup olmadığının belirlenmesinde Friedman testi uygulanmıştır. Anketin yanıtlarının düzenlenmesinde Likert Ölçeği kullanıldığı için non-parametrik analizler geçerli olacaktır. Parametrik veri grubu için farklılığın ölçülmesinde kullanılan MANOVA analizinin, non-parametrik veri dizaynı için karşılığı Friedman Testi'dir.

### Test Statistics<sup>a</sup>

N	88
Chi-Square	220.195
df	10
Asymp. Sig.	.000

a. Friedman Test

Yukarıda verilen bilgisayar çıktısında asymp.sig.(p değeri)<0,05 olduğundan H<sub>1</sub> hipotezi kabul edilerek sorulara verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farkın olduğu kabul edilmiştir. Yanıt verici kadınlar sorulara farklı bir bakış altında cevap vermişlerdir. Bu farkın hangi sorulara verilen yanıtlardan kaynaklandığını bulmak için rank değerlerine bakılmıştır. Büyük olan rank değerine sahip soru cevap

vericiler tarafından farklı algılanarak cevaplanmıştır. Böylece konu hakkında farklı düşünce yapısının olduğu anlaşılır.

Ranks	
	Mean Rank
B21	6.68
B22	5.97
B23	5.53
B24	4.20
B25	6.11
B26	7.49
B27	5.48
B28	5.11
B29	6.09
B210	8.88
B211	4.44

Elde edilen rank değerlerine göre fark, gerçek ihtiyaçlarımı karşılayacak eğitim ve desteği aldım, ADM' den edinemediğim eksiklerim olduğuna inanıyorum, ADM hizmetlerinden yeterince fayda sağladım sorularından kaynaklanmaktadır. Bu farkı yaratan demografik etmenin yaş olduğu kontenjans tablolarının analizinden görülmüştür. Eğitim düzeyi ve medeni durum açısından kadınlar arasında fark olmaması sadece yaş düzeylerinde farklı gruplarla görüşülmüş olması sonucunda, yaş etmeni fark yaratan unsur olarak belirlenmiştir. Farklı yaş grupları sözü geçen sorularda genel cevap oranına göre daha farklı düşünceye sahiptir. Bunun dışında sıklık dağılım tablolarından da görüleceği üzere diğer sorularda büyük çoğunluk aynı bakış açısına sahiptir.

### 6.3. YÖNETİCİ-EĞİTMEN ANKETİ DEĞERLENDİRMELERİ

ADM'lerde görev yapan toplam 10 kişi ile yapılan görüşmelerde hizmet/eğitim işleyişi açısından sorunların yaşanıp yaşanmadığı, varsa önerilerin veya aksaklıkların neler olabileceği hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Alınan sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme				
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Çekimserim	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Burada eğitim/hizmet vermekten mutlu oldum.	6 kişi	4 kişi			
Verilen eğitim/hizmet katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamaya uygundur	5 kişi	5 kişi			
Eğitim/hizmet alanlar sorunlarını açıkca ifade edebilmişlerdir.	6 kişi	3 kişi	1 kişi		
Eğitim/hizmet verirken sorun yaşamadım.	4 kişi	1 kişi	1 kişi	4 kişi	
Eğitim/hizmet sunumu saygı ve sevgi içinde huzur ortamında geçmiştir.	8 kişi	2 kişi			
Verilen görevleri zamanında yerine getirebildim.	9 kişi	1 kişi			
Gelen kişilerin gerçekten yardıma ve eğitime ihtiyacı vardı.	9 kişi	1 kişi			
Eğitim/hizmeti ulaştırmada gerekli teknik donanım ve malzeme yeterli olmuştur.	4 kişi	2 kişi		4 kişi	
Diğer meslektaşlarımla ve görevlilerle fikir alışverişi yapabildim	5 kişi		1 kişi	4 kişi	
Yöneticiler ve diğer eğitimciler arasında bir uyum vardır	7 kişi		1 kişi	2 kişi	
Verilen eğitim/hizmet amacına ulaşmıştır.	6 kişi		1 kişi	3 kişi	

Tablodan görüleceği gibi, “ eğitim/hizmet vermekten mutlu oldum, verilen eğitim/hizmet katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamaya uygundur, eğitim/hizmet alanlar sorunlarını açıkca ifade edebilmişlerdir, eğitim/hizmet sunumu saygı ve sevgi içinde huzur ortamında geçmiştir, verilen görevleri zamanında yerine getirebildim, gelen kişilerin gerçekten yardıma ve eğitime ihtiyacı vardı” önermelerine görevli kişiler olumlu yanıt

verirken; “eğitim/hizmet verirken sorun yaşamadım, eğitim/hizmeti ulaştırmada gerekli teknik donanım ve malzeme yeterli olmuştur, diğer meslektaşarımla ve görevlilerle fikir alışverişi yapabildim, yöneticiler ve diğer eğitmciler arasında bir uyum vardır, verilen eğitim/hizmet amacına ulaşmıştır” önermelerine katılmayan görevlilerin sayısı az olmasına rağmen mevcuttur.

Yapılan derinlemesine görüşmelerde öncelikle yaşanan sorunların ne olduğu üzerinde durulmuştur. Yönetimle bazı durumlarda iletişim kopukluğu yaşandığı, bazı ADM’lerin fiziksel koşullarının yeterli olmadığı, hedeflenen katılım düzeyinin yakalanamadığı, kadınların bazılarının devamında problem olması, diğer eğitmcilerle işlerin gidişi hakkında fikir ayrılıkları yaşanması nedenleri sayılmıştır. Teknik donanım açısından sıkıntılıların yaşandığı, asıl problemin tepe yönetici ve diğer eğitmenler arasında iletişim sorunu olması, söylenen eksikliklerin zamanında dzelememesi anlatılmıştır. Bu nedenle bir uyumsuzluk lafını telaffuz ettikleri anlaşılmıştır.

Araştırmada görüşme yapılan 10 ADM görevlisinin nerileri öncelik sırasına göre şöyle sıralanabilir:

- 1- Yeni meslek kurslarının ve sertifika programlarının açılması
- 2- Maddi yardım talebinin fazla oluşu ( kömür-yiyecek-para yardımı, çocuklara burs, kırtasiye yardımı v.s.)
- 3-Yaz okulu biçiminde düzenlenecek kısa süreli eğitim programı

Görüşülen görevlilerin katılımın arttırılması amacıyla daha fazla kitlelere ulaşmanın yolları dşnlmeli yeni binalar açılmalı sağlık hizmetleri daha genişletilerek bedava uzman doktorlardan sağlık hizmeti verilmesi, gönüllü sayısının arttırılması, kadınların ürettiklerinin pazarlanması ve satılması, maddi yardım sağlanması nerileri ilave olarak alınmıştır. Görüşülen bir görevliden, giysi ve erzak dağıtımında gerçekten ihtiyacı olmayan kişilerin ayırt edilemeden yardım edildiği, alma arzusunun sınırını bilmeyenlerin olduğu ve bunları belirlemede zorluk çekildiği anlaşılmıştır.

## 6.5. ODAK GRUP DEĞERLENDİRİLMELERİ

- Kadınların neredeyse hepsi psikolojik sorunların yanısıra fiziksel olarak birden fazla hastalıkla mücadele etmektedir.
- Sorunların çözümünde genelde arkadaş, akraba yardımı almayı tercih etmektedirler. Fakat ADM'leri öğrendikleri süreden bu yana özellikle psikolojik destek için bu merkezleri tercih etmektedirler. Bunun dışında hiç bir yardım kanalını bilmedikleri anlaşılmıştır.
- Kadın haklarını kavramının ne olduğunu ilk kez ADM 'lerden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Kadın olarak tek başına ayakta kalabilmek ve iyi bir iş sahibi olabilmek için mücadele gücü kazandıklarını dile getirmişlerdir. İnsan hakları kavramını yine ADM eğiticilerinden duyarak belli haklarının bulunduğunu öğrenmişlerdir.
- Görüşülen kadınlar özellikle ADM okuma-yazma kurslarından çok memnun olduklarını, personelden yakınlık ve yardım gördüklerini dile getirmişlerdir.
- ADM'lerin sağlık hizmeti kolunun gelişmesini ve doktor sayısının artırılmasını talep etmektedirler.
- ADM'ler sayesinde aile içi şiddet durumunda ne yapacaklarını öğrendiklerini, kendilerine güven kazandıklarını, haklarını nasıl arayacaklarını öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda ev içinde kocalarına karşı kendilerini savundukları öğrenilmiştir.
- Eğitimlerinin çeşitliliği üzerinde durmuşlardır. İş bulma imkanı sağlayacak eğitimi talep etmektedirler. Bu eğitime devam eden kadın sayısının artırılmasını istiyorlar, en önemlisi erkeklerin de eğitilebileceği ve kadın hakları konusunda bilinçlendirilebileceği seminerler veya kurslar talep etmektedirler.
- Görüşülen kadınların çok azı görevli kişilerle iletişim problemi yaşadığını belirtmiştir. Bununda kişisel bazı problemler olduğu düşünülmüştür.
- ADM'ler dışında da sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi, çocuklarına giysi ve okul malzemesi yardımı yapılması, psikolojik yardım alabilecekleri kurumların artırılması gibi talepleri vardır.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadıköy Belediyesi Aile Danışma Merkezleri'nde yürütülen “İnsanca Yaşam Projesi”, günümüzde Dünya Bankası tarafından da sürekli olarak vurgulanan, katılımcı kalkınma kavramının yeni yönetim biçimi olan “yönetişim” anlayışının örneklerinden biridir. Dünya Bankası' nın 1992 yılı raporuna göre yönetim, devletin elinde bulunan karar ve yürütme gibi bir takım yetkilerin, yerel yönetimlere, yarı özerk kamu kuruluşlarına, meslek kuruluşlarına ve sivil toplum kuruluşlarına kaydırılmasını; böylece güçlü bir merkezi yönetim yerine, yerinden o yerde yaşayanların doğrudan katılımcılığını ve yönetimde yer almalarını öngören ve “yerindelik” olarak ifade edilen çok ortaklı bir yönetim anlayışını içermektedir. Yönetişimin amacı, kamusal alanda varolan bir sorunun giderilmesinde ve kaynakların dağıtılmasında, kısacası karar mekanizmalarında bu sorundan etkilenen tüm aktörleri çok aktörlü bir düzen çerçevesinde söz sahibi kılmaktır. <sup>1</sup> Bu bağlamda İnsanca Yaşam Projesi, yerel idare adına Aile Danışma Merkezlerini, sivil toplum kuruluşları adına Kadıköy bölgesindeki gönüllüleri ve hedef kitle olarak yerelde taban kadınları, demokrasinin geliştirilmesi ve insan haklarının korunması gibi bir toplumsal kalkınma sorunsalının çözümünde birlikte hareket etmeye davet eden çok aktörlü bir yönetim anlayışını yansıtmaktadır. Yapılan araştırmada, taban kadınların sorunlarının çözümünde, Aile Danışma Merkezleri'nin hizmetlerinin ve işlevlerinin ne denli etkin ve yeterli olduğunun bilgisine ulaşılmaya çalışarak ve diğer kurum ve kuruluşların varolan sorunları gidermede ne ölçüde rol oynayabilecekleri ve nasıl etkin hale getirilebilecekleri ele alınarak yönetimde çok aktörlü bir yeniden yapılanma ve eylem planı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle kadınların ADM' lerden ve diğer kurumlardan beklentilerine, ardından ADM' lerin ve diğer kurumların neler yapabileceğine değinilmiştir.

---

<sup>1</sup> World Bank, **World Bank Report- Governance and Development**, Washington D.C: World Bank, 1992.

**Kadınların Beklentileri:** Yapılan araştırmada kadınların %76 gibi büyük çoğunluğu, kadın hakları, insan hakları, vatandaşlık bilgisi kavramlarını ilk defa ADM' lerde gördükleri eğitimlerde duyan, bu eğitimlerin kendileri ve aileleri için son derece önemli olduğunu anlayan kadınlardan oluşmaktadır. Özellikle ADM yönetici ve gönüllülerinin kadın bakış açısına sahip oluşu, bu eğitimlerden yararlanan ve bu eğitimlere öncelik veren kadınlar tarafından dile getirilmiştir. Buna karşılık ADM' leri yakacak, yiyecek, giysi yardımı alınacak maddi yardım kuruluşları gibi algılayan kadınlar ise parasal sorunlarını daha ön planda tutan, bilinç düzeyi daha düşük kadınlardan oluşmaktadır. Zira maddi yardım talebi dolayısıyla ADM yöneticileriyle karşı karşıya gelen kadınların bu gruba dahil oldukları, gerek odak toplantılarından edinilen bilgilerden gerekse yöneticiler ile yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Bu ise ADM' lerin kadınlar için sadece birer maddi yardım kurumu olmadıklarını, aynı zamanda kadınların, yalnız ve çaresiz olmadıkları, dolayısıyla kendilerini sorunlarla başa çıkabilecek durumda hissetmeleri konusunda diğer kadınlarla ilişkiye geçerek eğitim, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma, kısacası toplumsallaşma anlamında da son derece önemli işlevler üstlendiklerini göstermektedir. Kadınların ADM' ler dışında ilgili diğer kurumlardan da, sağlık hizmetlerinin düzenlemesi, çocuklarına giysi ve okul malzemesi yardımı yapılması, güvenlik hizmetlerinin artırılması, mesleki becerilerinin artırılmasına yönelik kursların verilmesi, çocukları ve kendileri için sosyal alanların yapılması, psikolojik yardım alabilecekleri kurumların artırılması gibi talepleri vardır.

**ADM' ler ve Diğer Kurumlar Ne Yapabilir?** ADM' ler ve diğer tüm kurumların kendi işleyişleri hakkında mutlaka memnuniyet araştırmaları yapmaları, şikayetleri objektif değerlendirerek çözmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle ADM' lerin verecekleri seminerler ile kadınların ve bağlı diğer grupların bu kurumları sadece maddi yardım kurumları olarak görmelerini engellemek üzere eğitmeleri gerekmektedir. Çünkü ADM' ler artan yoksulluğun yarattığı boşlukları dolduracak şekilde görev alanlarını aşırı genişletmekte, ancak birer bilinçlendirme-bilgilendirme-eğitim kurumu olma işlevlerinin, dolayısıyla gerçek



toplumsal etkinliklerinin azalması tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Kaldı ki maddi yardım alanında da imkanları dahilinde varolması gereken ADM'lerin, yardıma ihtiyacı olduğunu ifade eden kadınların sayıca çokluğu karşısında bu tür yardımları gerçekten ihtiyacı olan kişilere yönlendirmede zorluk çektiği açıktır. Bu nedenle, ADM'lerin toplumsal asli işlevlerini duyurma anlamında daha geniş bir kitleye yayılması için daha fazla ilan veya reklama ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda STK larla işbirliği içinde adını duyurabilme yoluna gitmelidir; kısacası kurumsal tanıtıma yönelmelidirler. Aynı işbirliği, kadınların sorunlarının çözümü için katılımlarının artırılması, sivil toplum, gönüllülük bilincinin yerleştirilmesi, çalışma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, aile içi şiddete karşı kadın ve insan hakları, yerel düzeyde kararlara katılım hakları gibi konularda eğitim almaları ve gerçek yaşama dahil edilmeleri şeklinde yürütülmelidir. Bu anlayış çerçevesinde, örneğin; aile içi şiddetle mücadelede kadınlara verilecek seminerlerde kadınların örnek olaylar karşısında fikirleri alınabilir, kadınlar karşılıklı konuşturulabilirler. Veya vatandaşlık bilgisi seminerlerinde gördükleri dilekçe yazmak ve ilgili birime başvurmak gibi, hukuki prosedürlerin gerçek yaşam alanlarında, örneğin belediye ya da kaymakamlık binasında gerçeğe dönüştürülmesi yoluna gidilebilir. Başka bir ifade ile ADM'ler, ülkemizde idari mekanizmanın tipik özelliklerinden biri olan "isteyen vatandaş-istekleri yerine getirmekle yükümlü memur" zihniyetinin geçerli olmadığı, "yönetişim" anlayışının bir gereği olarak "yerel gönüllü-ADM-yerel halk" işbirliğine yani katılıma dayalı yeni bir yönetim anlayışı ile çalışmalıdır.